

**Sotsiaalministri käskkirja „Tervise ja tööministri 4. detsembri 2014. a käskkirja nr 222
„Tööturuteenuste osutamine tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks“
muutmise“ seletuskiri**

I. Sissejuhatus

Sotsiaalministri käskkirjaga „Tervise- ja tööministri 4. detsembri 2014. a käskkirja nr 222 „Tööturuteenuste osutamine tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks“ muutmise“ (edaspidi käskkiri) tehakse muudatused tervise- ja tööministri 4. detsembri 2014. a käskkirjaga nr 222 „Tööturuteenuste osutamine tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks“ kinnitatud toetuse andmise tingimustes (edaspidi TAT).

Käskkirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi tööhõive osakonna nõunik Annika Sepp (tel 626 9722, annika.sepp@sm.ee) ja nutika arengu toetamise osakonna peaspetsialist Jüri Lössenko (tel 626 9186, juri.lossenko@sm.ee). Käskkirja juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Lily Mals (tel 626 9333, lily.mals@sm.ee). Käskkirja on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (tel 626 9320; virge.tammaru@fin.ee).

Märkused

Käskkiri on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses ning selle kohta on koostatud täpsem mõjuanalüüs käesoleva seletuskirja IV punktis.

II. TAT muudatuste sisu

Käskkiri koosneb kahest paragrahvist.

Käskkirja § 1 punktiga 1 korrigeeritakse TAT eelarvet, mida on vähendatud kokku 5 061 345 euro võrra, millest ESFi toetus moodustab 4 302 143 eurot ja riiklik kaasfinantseering 759 202 eurot. Sellest kogusummast 2 788 659 eurot on 2018. aasta lõpuga üle jäänud vahendid ning 2 272 686 eurot aastatel 2020–2021 tehtud kärped, sh on 2020. aasta eelarvet vähendatud 1 127 624 euro võrra ning 2021. aasta eelarvet 1 145 062 euro võrra. Muudatuse aluseks on Vabariigi Valitsuse 26.04.2018 istungil riigi eelarvestrateegia 2019–2022 ja stabiilsusprogrammi 2018 vastuvõtmise raames tehtud otsused.

Lisaks vähendatakse 2019. aasta eelarve kulurida 1.6 „Minu esimene töökoht Eestis“ 225 000 euro võrra, kuna teenust vajavaid rahvusvahelise kaitse saajaid ja taotlejaid on prognoositust oluliselt vähem. Vabanevad vahendid suunatakse alaealise töötamise toetuse maksmiseks ning noortele ja vanaduspensioniealistele teenuste osutamiseks, mille puhul on vajadused osutunud esialgselt prognoosist suuremaks ning planeeritud eelarve ei kata kulusid.

Käskkirja § 1 punktiga 2 muudetakse TAT tegevuse 2.2 raames sihtrühmale osutatavate tööturuteenuste loetelu, jättes välja individuaalse nõustamise kulu hüvitamise ettevõtluse toetamiseks. Muudatus on seotud TAT punkti 7.2.4.8 muutmisega (vt täpsemalt punkt 7), millega lõpetatakse ettevõtluse toetamiseks individuaalse nõustamise kulu eraldi hüvitamine, suurendades samas individuaalse mentorluse kulude hüvitamist. Muudatus rakendub 01.01.2020.

Käskkirja § 1 punktiga 3 täpsustatakse punkti 2.2.1, lisades sihtrühma hulka vanaduspensioniealised, ennetähtaegset vanaduspensioni ja päästeteenistuja toetust saavad isikud, kes on saanud TAT alusel ettevõtluse alustamise toetust. Sellega ühtlustatakse TAT ettevõtlust toetavate teenuste sihtrühma sõnastus Vabariigi Valitsuse tööhõiveprogrammi vastava sättega.

Käskkirja § 1 punktidega 4 ja 5 täpsustatakse TAT punktides 2.4 ja 2.4.1 teenuse „Minu esimene töökoht Eestis“ sihtrühma, et oleks üheselt mõistetav, et teenust osutatakse ka rahvusvahelise kaitse taotlejatele, kellel on välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse § 10¹ lõike 1

alusel õigus Eestis töötada ning kellele laieneb õigus saada tööturuteenuseid Eesti alaliste elanikega samadel alustel.

Käskkirja § 1 punktiga 6 täiendatakse tegevuse 2.1.1 „Noortele karjääriinfo vahendamine, tööturгу tutvustavad töötoad ja mobiilne nõustamine“ TAT-spetsiifilist väljundinäitajat, lisades näitajas sisalduvate teenuste loetellu noortele karjääriinfo vahendamise. Lisaks korrigeeritakse tegevuste 2.1.2, 2.1.3, 2.2, 2.3, 2.4 ja 2.5 sihttasemeid, võttes arvesse käesolevaks ajaks teadaolevat teenuste kasutamise statistikat ning muudetud eelarve võimalusi.

Käskkirja § 1 punktiga 7 muudetakse TAT punktis 7.2.4.8 tegevuse sihtrühma kuuluvale isikule kulude hüvitamise tingimusi. Muudatusega lõpetatakse ettevõtluse alustamise toetust saanud sihtrühmale ettevõtluse toetamiseks individuaalse nõustamise kulu eraldi hüvitamine, kuna sisuliselt katab selle vajaduse individuaalne mentorlus. Alustavad ettevõtjad on individuaalse nõustamise võimalust kasutanud tagasihoidlikult. Pigem vajatakse individuaalset mentorlust, mis oleks pikemaajaline. Praktikas on ka keeruline vahet teha individuaalsel nõustamisel ja mentorlusel, sageli on need põimunud.

Edaspidi hüvitatakse sihtrühmale ettevõtte tegevusvaldkonnaga seotud koolituse ja individuaalse mentorluse kulu kokku kuni 2500 euro ulatuses, kuid individuaalse mentorluse kulu ei hüvitata rohkem kui 1250 eurot. Seni on hüvitatud koolituse kulu 959 euro, individuaalse mentorluse kulu 959 euro ja individuaalse nõustamise kulu 150 euro ulatuses. Muudatus võimaldab alustaval ettevõtjal paindlikumalt otsustada, kui palju ta kasutab raha täienduskoolituseks või mentorluseks. Mentorluseks kasutatav summa on siiski piiratud (50% hüvitise maksimummäärast), et toetada oskuste arendamist (st et kogu summat ei kasutataks mentorluseks). Piirmäärad on kehtinud muutumatult 2010. aastast ega kata enam tegelikke kulusid. Praktikas on kliendid osa kulu ise kandnud või loobunud teenuste kasutamisest. Hüvitatava kulu piirmäär tõstetakse 2500 euroni, arvestades koolituse ja mentorluse maksumust ja kombineerimise vajadust. Alustaval ettevõtjal tuleb sageli läbida rohkem kui üks koolitus, eriti kui on oluline saada kutsetunnistus. Näiteks ehituse valdkonnas võib olla vaja kutsetunnistuse saamiseks läbida mitu koolitust. Kehtiva piirmäära sisse ei mahu enamasti erinevate tehnoloogiate õpe. Samuti ületavad piirmäära finants- ja konsultatsiooniteenuste koolitused. Individuaalse mentorluse puhul katab kehtiv piirmäär praegu ühe-kahe nõustamiskorra kulu. Pikemaajalised (nt 6 kuud) mentorlusprogrammid, mis oleksid sisulisemad ja tulemuslikumad, maksavad ca 1000–1200 eurot, mistõttu ei ole need alustavatele ettevõtjatele kättesaadavad. Piirmäär 2500 eurot kehtib praegu koolituskaardi alusel töötutele ja töötajatele võimaldatavate koolituste eest tasumisel ning on sätestatud „Tööhõiveprogrammi 2017–2020“ § 21 lõikes 2. Samast piirmäärast lähtumine on põhjendatud ka alustavate ettevõtjate puhul, kuna nemad valivad sobiva täiendkoolituse avatud turu koolituste seast ehk hinnatase on võrreldav.

Muudatus rakendub 01.01.2020.

Käskkirja § 1 punktiga 8 täpsustatakse TAT tegevuse 2.4 raames palgatoetuse maksmise tingimusi. Muudatusega täpsustakse, et palgatoetusega toetatakse sihtrühma kuuluvate töötute tööle rakendamist viie aasta jooksul esmakordsest Eesti elamisloa saamisest rahvusvahelise kaitse saajana või Eestis töötamist lubava rahvusvahelise kaitse taotleja tunnistuse saamisest. Sama tingimus kehtib ka tööalase mentorluse võimaldamisel, kvalifikatsiooni saamise ja eesti keele koolituse kulu ning töötamisega seotud tõlketeenusega seotud kulude hüvitamisel. Ka teiste riikide kogemusele tuginedes on kuni viis aastat aeg, mille jooksul võib eeldada sihtrühma tööturule lõimumist.

Käskkirja § 1 punktiga 9 muudetakse TAT punktide 7.3.1.1–7.3.1.5 sõnastust, milles on kehtestatud vähese tähtsusega abina (VTA) antava toetuse ülemmäärad. VTA piirmäärade kohaldamiseks on otstarbekas TAT-s piirmäärade väljatoomise asemel viidata tööturuteenuste ja -toetuste seaduses sätestatule, kus on konkreetnes valdkonnas antava VTA puhul viidatud vastavale komisjoni määruse sättele või sätetele, mille alusel need on kehtestatud. Komisjoni määrustes piirmäärade muutmise korral on nii võimalik uusi määrasid rakendada kohe ilma TAT-d muutmata. Tööturuteenuste ja -toetuste seadusele viitamine tagab ühtse lähenemise Eesti

Töötukassa üleselt, sest kui riigisiselt muutuvad seaduse alusel antava VTA piirmäärad, muutuvad automaatselt ka TAT alusel antava VTA piirmäärad. Näiteks võib see omada tähtsust olukorras, kus komisjoni määruks on antud riigile volitused kehtestada määruks sätestatud ülemmäärast kõrgem ülempiir. Näiteks põllumajanduslikku VTA-d on alates 14.03.2019 võimalik anda senisest (15 000 eurot kolme aasta kohta) kõrgemas määruks (20 000 eurot kolme aasta kohta) ning komisjoni määruks (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9–17), muudatuse tulemusena on liikmesriikidel võimalik põllumajandusliku vähese tähtsusega abi ülemmäärat veelgi tõsta (kuni 25 000 euronit kolme aasta kohta). Vastav muudatus sõltub riigisisest otsusest ning Eestis peab ülempiiri rakendamine olema maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduses lubatud.

Eesti Töötukassa ülene ühtne lähenemine on oluline, sest Eesti Töötukassa rakendab tööturumeetmeid lisaks seadusele veel kolmel alusel: Vabariigi Valitsuse 17.11.2016 määrus nr 130 „Tööhõiveprogramm 2017–2020“, tervise- ja tööministri 04.12.2014 käskkirjaga nr 222 „Tööturuteenuste osutamine tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks“ kinnitatud toetuse andmise tingimused, sotsiaalkaitseministri ning tervise- ja tööministri 27.03.2015 käskkirjaga nr 57 „Tööturuteenuste osutamine töövõimereformi sihtrühmale“ kinnitatud toetuse andmise tingimused. Kõigis neis on teenuseid, mida antakse VTA-na. VTA piirmääruksid on Eesti Töötukassal võimalik (infotehnoloogilist arendust arvestades) rakendada selliselt, et see kohaldub samal ajal kõigi vastavate teenuste ja sihtrühmade suhtes. Oluline on ka asjaolu, et VTA piirmääruks alusel vaba VTA jäägi kontroll on Eesti Töötukassa infosüsteemide ja Riigiabiregistri vahel üles ehitatud selliselt, et Eesti Töötukassa saab ilma täiendavate kuludeta piirmäärat n-ö süsteemse parameetrima muuta (sh eraldi põllumajandusliku, kalanduse ja üldise VTA osas). Seega ei too piirmääruks muutumine (tööturuteenuste ja -toetuste seaduse alusel) Eesti Töötukassale kaasa täiendavaid arenduskulusid. Oluline on siiski see, et kõrgem piirmäär kohalduks korraga kõikides õigusaktides, sest Eesti Töötukassa infosüsteemis ei ole praegu võimalik samale abi liigile (nt põllumajanduslik VTA) seada vastavalt õiguslikule alusele (seadus, Vabariigi Valitsuse määrus, ministri käskkirjad) erinevaid piirmääruksid.

Käskkirja § 1 punktiga 10 asendatakse TAT lisa 1 vorm B. Kuna muudatuse tulemusena muutub ka TAT eelarve, asendatakse TAT eelarve (lisa 1 vorm B) käskkirja lisaga.

Käskkirja § 2 kohaselt rakendatakse käskkirja üldises korras, välja arvatud käskkirja punktid 2 ja 7, mida rakendatakse alates 01.01.2020 seoses Vabariigi Valitsuse 17.11.2016 määruse nr 130 „Tööhõiveprogrammi 2017–2020“ muutmisega.

III. TAT vastavus Euroopa Liidu õigusaktidele

Käskkiri on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Käskkirja koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, 17. detsember 2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1304/2013, 17. detsember 2013, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1081/2006.

IV. TAT muudatuste mõjud

TAT alusel vanaduspensioniealistele, ennetähtaegset vanaduspensioni ja päästeteenistuja toetust saavatele isikutele ettevõtlust toetavate teenuste pakkumise paindlikumaks muutmine suurendab sihtrühma jaoks teenuse efektiivsust ja kasutajasõbralikkust. Sihtrühmale ettevõtte tegevusvaldkonnaga seotud hüvitatava koolituse ja individuaalse mentorluse kulu piirmäära tõstmine võimaldab alustavatele ettevõtjatele ligipääsu pikemaajalistele ja kvaliteetsematele mentorteenustele ja koolitustele. Selle tulemusel võib suurendada teenuse taotlejate arv ning teenuse positiivne mõju ettevõtja käekäigule. Samuti vähendab muudatus mõnevõrra teenuse osutamise kaasnivat halduskoormust, kuna võimaldab alustaval ettevõtjal paindlikumalt otsustada, kui palju ta kasutab raha täienduskoolituseks või mentorluseks.

Teenuse „Minu esimene töökoht Eestis“ sihtrühma täpsustamisel paraneb teenuse osutamise õigusselgus, kuna sätestatakse üheselt, et teenust osutatakse ka rahvusvahelise kaitse taotlejatele, kellel on õigus Eestis töötada ning kellele laieneb õigus saada tööturuteenuseid.

Eelarve vähendamise tõttu TAT raames elluviidavates tegevustes sisulisi muudatusi ei ole, samuti ei lühene abikõlblikkuse periood. Olulise mõju puudumine on tingitud asjaolust, et nõudlus pakutavate teenuste järele on osutunud väiksemaks kui esialgu prognoositi.

Andmekaitsealane mõjuhindang

TAT raames osutatakse teenuseid väiksema konkurentsivõimega sihtrühmadele, et soodustada nende tööturule jõudmist ja seal püsimist. Teenuseid pakub ja sihtrühmadega tegeleb Eesti Töötukassa, kes on ka toetuse saaja. Töötukassa töötleb isikuandmeid oma ülesannete täitmiseks ja seaduste alusel. Andmed kogutakse inimestelt endilt või teistest riigi infosüsteemidest. Kõikidele isikuandmetega seotud dokumentidele on kehtestatud juurdepääsupiirang. Vastavalt struktuuritoetuse seaduse § 24 lõikele 7 peab toetuse saaja korraldama osalejate andmekorje. Andmekorje nõuded on täpsustatud Euroopa Komisjoni (EK) juhendites (2014–2020 programmiperioodi Euroopa ühtekuuluvuspoliitika seire ja hindamise Euroopa Sotsiaalfondi juhendmaterjal ning 2014–2020 programmiperioodi Euroopa ühtekuuluvuspoliitika seire ja hindamise Euroopa Sotsiaalfond juhise lisa D – andmete kogumise ja valideerimise praktiline juhise) ning täpsem töökorraldus korraldusametuse juhendis „Euroopa Sotsiaalfondi tegevustes osalejate andmekorje juhend perioodi 2014–2020 struktuuritoetusi rakendavatele asutustele“. EK andmekorje nõuete täitmiseks kogub toetuse saaja nendelt osalejatelt, kellele andmekorje kohustus kohaldub, isikuandmed ulatuses, mis on vajalik registritest andmekorje tegemiseks (isikukood) ning mis ei ole olemasolevatest registritest ammendavalt kättesaadavad vastavalt KA juhendile. Toetuse saaja peab iga tegevuse alguses koondama EK andmekorje nõuete täitmiseks vajalikud osalejate andmed etteantud tabelisse ning edastama osalejate andmed RÜ-le kvartali lõpu seisuga kvartalile järgneva kuu teise nädala lõpuks. Kuna TAT muudatuse tulemusel laieneb mõnevõrra sihtrühm, ent andmekorje reeglites ja protseduurides muudatusi ei ole, võib mõju isikuandmete riivele lugeda väikeseks.

V. TAT muudatuste kinnitamine

TAT muudatused kinnitab sotsiaalminister oma käskkirjaga.

Käskkirja rakendatakse üldises korras, välja arvatud käskkirja punktid 2 ja 7, mida rakendatakse alates 01.01.2020.

VI. TAT muudatuste kooskõlastamine

Käskkirja eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele ning arvamuse avaldamiseks Eesti Töötukassale ja Sihtasutusele Innove. Riigi Tugiteenuste Keskus ja Eesti Töötukassa kooskõlastasid eelnõu märkustega, millega on arvestatud. Rahandusministeerium ja SA Innove kooskõlastasid käskkirja eelnõu märkusteta.